

**William Packardnek,
a *New York Quarterly* szerkesztőjének**

(1992. április 17., 12:15)

Üdv Wm Packard:

Nos. Nézze, tudom, hogy soha nem kerül nyomtatásba egyetlen elfogadott, tartalékként félretett versük sem. Először is, kiborítaná az univerzum összes széplelkét. És, másodsorban, akadnak egyéb írók is. Ugyebár.

Mégsem bírom megállni – pedig a helyzettel teljesen tisztában vagyok –, hogy ne küldjem el ezt a szarkupacra emlékeztető költeményt, amely talán belefröccsen az ezer formát öltő, mindenben túlmutató istenfélés hatalmának arcába. Nos. Ugye, ha?

Visszatérve a „hallgatag éjszaka” miatti aggodalmakra, miért sorolnak egy efféle alkotást az antiszociális felvilágosítás kategóriájába..., amilyen például egy részeg, unalmas nő? Lehetetlen és sportszerűtlen. Nincsenek többé részeges, rossz hírű nőcskék. Csak ostoba, aljas fehér férfiak. Nem léteznek gonosz homoszexuálisok, leszbikusok vagy biszexuálisok. És nincsenek többé buta, alávaló fekete férfiak sem. Bár előfordulhat néhány ostoba, senkiházi sárga, esetleg barna fazon a pillanatnyi helyzettől vagy a politikai széljárástól függően. Az ilyesfélék nem érdemelnek egyebet, csak heves támadásokat és gúnyt szoros összefüggésben azokkal a kényszerekkel, amelyeket megpróbálnak beiktatni az életünkbe. A kereskedelmileg legsikeresebb írók tudják, minek ugorjanak neki és mikor. Sőt még azokra a Tarka művészelvekre is – akiket megérint a Nobel- és a Pulitzer-díj szele – rásütik az individualitás veszedelmes bélyegét. De mi van...? – kérdezi. Mi van velük? Magával ragadta őket a pillanat heve, a rendelkezés, a gondolatkontroll egyre közelítő igénye. Ők csupán a nyilvánvaló előfutárainak bizonyultak.

De visszatérve apró-cseprő ügyeinkhez, mindig is furcsállottam, ha a másokat a saját írói szemszögemből láttató írásaimat éppen emiatt kritizálták, miközben az én mint senkiházi elvét követő szövegeimet soha egyetlen rossz szóval sem illették. Ezt akár művészet-

nek is nevezhetnénk, mondják, elfuserált baromnak nevezi magát. Ez tetszik nekik, még a fingot is kiszorítja a reszkető seggükből.

Jelenleg szörnyű légkörben kell élnünk. Mindenki arra vár, hogy megsértsék. Úgy vélem, bárki másnál jobban hiszek az ember azon jogában, hogy olyanná váljon, amilyenné csak akar. Valójában, a többségtől eltérően, sokkal inkább ebből a premisszából indultam ki munkám során, s e választásomnak többszöri pokoljárás lett az eredménye. Megőriztem azonban személyes hozzáállásomat, magányomat, nem haverkodtam össze a tuti refrént gajdolók vidám csapatával.

Manapság bizonyos csoportok egyre gyakrabban már nemcsak a jogukat követelik, hanem sokkal többet, szinte vérszemet kapott alomtestvérek, akik tudat alatt, vagy talán tudatosan törnek a nagykutya pozíciójára, hogy azután alázizzenhessenek a maradéknak. Persze mindegyik csoportban akad néhány háborodott elméjű, aki parádékon vagy bármi más istenverte helyen szeretné látni és hallani magát időről-időre.

Egy írónak azt kell papírra vetnie, amit lát és érez függetlenül a következményektől. Viszont minél több következménnyel szembesül, annál vehemensebben lendül támadásba. Egyesek szerint ez örülség, szerintem majdnem-igazság. Tudja, nincs szórakoztatóbb és viccesebb a majdnem-igazságnál, hiszen olyan ritkán láthatjuk, olvashatjuk. Frissítő szélölkés módjára érinti meg az embert, fölszalad a karon át a fejbe, kóvályogni lehet tőle, az istenit, az isten verje meg, oly ritka, oly édes. Rábukkantam néhol Céline-nél, Dosztojevszkijnél, Hamsunnál, rám tört a nevetés olvasás közben, micsoda élvezet.

Korunkban az író egyetlen biztos célpontja a fehér heteroszexuális férfi. Megtehető gyilkosnak, pedofilnek, anyabaszónak. Senki sem tiltakozik. Még a fehér heteroszexuális férfiak sem. Hozzászoktak. Akárcsak ahhoz, hogy „A fehér férfiak nem tudnak táncolni” „A fehér férfiak nem tudnak ugrani” „A fehér férfiaknak nincs ritmusérzékük” stb. Ami itt folyik, lehet majdnem-igazság, bár többnyire még mindig a fehér férfiak pártfogolta fehér nők szajkózzák ezt a médiában. Rasszista lennék? Mondja meg, hány nem fehér ember járt mostanában a házában vagy a dolgozószobájában?

Szóval csak haladunk tovább és tovább. Jelen esetben valószínűleg egy bizonyos pszichózis lépett működésbe. Legalábbis remélem. Föltehetőleg esélyt ad az embernek a nyeresre a munkahelyén. Em-lített művem még mindig gondolkodásra sarkall e probléma kap-csán, s vajon miféle reakciók érkeznének a laphoz, ha közölné. Bizony, sokunknak jutottak efféle éjszakák. Ez csupán tér a térben, valami, ami belerobban az éterbe, s a helyzet minden durvasága ellenére egyfajta tébolyodott bűbáj lengi körül e két embert, akik egy olyan világ csapdájában vergődnek, amely soha nem segítette őket s nem is fogja. Nem akarja szándékosan megsérteni a férfit vagy a nőt, ám ha mégis sértő, akkor rendben, hozzá tartozik.

Persze, iszom, régóta, különben nem éltem volna ilyen sokáig. Alapjában véve csak annyit akarok mondani, hogy manapság nem könnyű annak az írónak, aki úgy akarja papírra vetni a dolgot, ahogy van, volt. A 90-es évtized sokkal beszűkültebb, mint az 50-es valaha is volt. Visszafelé haladunk, nem is annyira gondolkodás-módban, hanem abban, amit kimondhatunk. Minden egyes korszak megszülte a maga ellentmondásait, a 20. század vége azonban különösen szomorú időszak. Oda a merszünk, a kockáztatási kedvünk, a szívünk. Nézze, higgye el, amikor kimondjuk, és az igazat mond-juk ki, azt a nők imádni fogják, a feketék, a barnák, a sárgák, a zöl-dek, a vörösek, a bíborok imádni fogják, s a homoszexuálisok, a lesbikusok meg az összes többi hasonszőrű meg fog veszni érte. Ne szarjuk össze magunkat, különbözők, mégis egyek vagyunk. Halált hozunk egymásra, a halál pedig mindent elrendez helyettünk. Meg-pillantotta valaha is azt a kilapított macskát az országúton, amikor elhajtott mellette 70 mérföldes sebességgel? Ezek vagyunk, bébi. S fölűvöltöm az egekig, hogy nincs rá mód, szó, nincs határ. Csak a kocka pörgése és a megingó sötétfehér fény, esetleg – néha – a nevetés képessége; mindaz, aminek ekképpen estünk a csapdájába.

Buk

Domokos Tamás fordítása